

Vrienden DER Natuur

"Vrienden der Natuur"

is de digitale nieuwsbrief van kring
Venlo van het Koninklijk Natuurhistorisch
Genootschap in Limburg

Nazomer 2016

INHOUD	2
Voorwoord	3
Programma Vrienden der Natuur	4
Excursie Zwarte Water	5
Insectenexcursie GrooteHeide	7
Excursie Hamert	8
Verslag excursie Swolgenderbroek	10
Oeverzwaluwen broedend bij Everlosebeek	12
Verslag excursie faunagroep Zeeland	14
Programma faunagroep	16
Programma plantenwerkgroep	17

Spiegeldikkopje in de Mariapeel (foto Ger Michels)

Redactie

Jos Hoogveld
Hertog Reinoudsingel 129, 5913 XC Venlo
077-3518131
06-52041187
jos.hoogveld@wpm.nl

Medewerkers:

Huub Crommentuyn
Peter Eenshuistra
Jos Hoogveld
Sjaak Gubbels
Ger Michels
Frans Dorssers

Leden Stuurgroep :

Jos Hoogveld, voorzitter
Bert Roelofs, secretaris
Leden : Peter Eenshuistra, Piet Mölling, Sjaak
Gubbels, Frans Dorssers

Studiegroepen kring Venlo :

Natuur en Landschap

Piet Mölling, Stalbergweg 249, 5913 BN Venlo
077-3547179; p.molling@hetnet.nl

Florastudiegroep

Peter Eenshuistra, Henri Uyttenbroeckstraat 24,
5913 WE Venlo
077-3510676; pjeensh@plex.nl

Faunastudiegroep

Pieter Elbers, Hertog Reinoudsingel 116,
5913XG Venlo
077-3518037/06-48453921;
pieterelbers@hotmail.com

Voorwoord : Steeds weer verrassingen

De natuur zorgt steeds weer voor verrassingen. Soorten komen, soorten gaan. Soms gaat dat anders dan verwacht. Zo gaat het de bevers in Limburg voor de wind. De populatie is sterk toegenomen, ook in vergelijking tot andere provincies. Ze voelen zich zelfs in bebouwde kommen thuis, zoals in Venlo in de Venlose Molenbeek en de plassen langs de Natte weg. Wij vinden dat leuk. Zo ook een kennis die een knagende bever naast zijn tin had. Tot hij ontdekte dat daardoor de grote wilg aan het water zou verdwijnen. Natuur is leuk, maar we moeten er geen last van hebben. De provincie weet zich ook niet goed raad met de groeiende populatie bevers.

Bijeneters in het Swolgenderbroek. Goed om af te kicken van een vogelreis naar Turkije. Er zaten er bijna een week negen! Een kwak in de Romeinenweerd, en dan nog wel meerdere dagen. Hij liet zich aan veel mensen zien en is vaak gefotografeerd. Tot de dag dat Pieter Elbers en ik gingen kijken. Sindsdien is hij niet meer gezien. Er zal wel geen oorzakelijk verband zijn. Voor de Vrienden der Natuur extra bijzonder omdat de kwak in ons logo zit. Waarom weet ik overigens niet.

Veel (natuur)plezier in de rest van de zomer en ook daarna.

Jos Hoogveld

Kwak in Romeinenweerd. Foto Ger Michels

Programma Kring Venlo juli-september 2016

Zo 17 juli 2016

Excursie naar Zwartwater

Leiding : Jos Hoogveld

Vertrek : 9.00 uur parkeerplaats aldaar.

Zo 21 augustus 2016

Insectenexcursie naar Groote Heide

Leiding : Sjaak Gubbels

Vertrek : 14.00 uur infocentrum.

Zo 18 september 2016

Vogel- en insectenexcursie naar de Hamert

Leiding : Jos Hoogveld

Vertrek : 9.00 uur parkeerplaats pannenkoekenhuis.

Infocentrum Groote Heide vanuit de lucht tijdens Festa Natura (mei 2011). Mooi is de vormgeving als vogelhuisje te zien.

De natuur kan op allerlei manieren inspireren. Hier Rob van Wylick aan het werk op Festa Natura op de Groote Heide

Vogel- en plantenexcursie Zwartwater

Datum : 17 juli 2016

Vertrek : 9.00 uur, parkeerplaats aan de Schandeloselaan.

Excursieleiding : Jos Hoogveld

In juli is de natuur op zijn jaarlijkse hoogtepunt. Er zijn veel dieren met jongen, de vegetatie is uitbundig. En het is hartje zomer. Kortom : een goede tijd om de natuur in te gaan. Vandaag gaan we naar het Zwartwater, vlak bij huis en met veel vogels en planten. Maar ook andere soortgroepen als insecten, amfibieën en zoogdieren. Er zijn verschillende habitats met ieder zijn eigen soorten.

Rond 2000 is de plas met oeverzones uitgebaggerd. De moerassige oeverzones met trilvenen van veenmos, berken- en wilgenbroekbos verdwenen. Er kwam een grote plas en open oevers voor terug.

Venkoelen uit het zuiden, na baggeren een grote plas

Watervogels zijn na het baggeren goed zichtbaar. Ook zijn de grauwe ganzen sterk toegenomen

Aan de oostkant van de Schandeloseweg zijn toen plasjes gegraven en deels is het maaiveld ondiep afgegraven. Dit gebied werd erg waardevol met veel bijzondere planten van natte heide en zwak gebufferd water. Water en moerasvogels als watersnippen, kleine plevier en dodaars waardeerden het gebied. Voor amfibieën is het hier ook erg geschikt. Aan de noordkant van de Venkoelen zijn door het Limburgs landschap ook plassen gegraven. In 2011 de Blanke Slink en een jaar later het Schaapsbroek. Als de tijd het toelaat nemen we ook daar een kijkje.

Aan de oostkant van de Venkoelen zijn graslanden, afgewisseld met bos en houtwallen. Dat is het domein van oa Geelgors, Grasmus en Roodborsttapuit. Er is een klein stukje heide. Vroeger kwamen hier klokjesgentiaan, heidekartelblad en liggende vleugeltjesbloem voor. Die zijn ondanks natuurherstel nog niet terug gevonden. In de bossen zitten veel vogels. Sommige zijn specifiek voor naaldbos (bv Goudhaan, Zwarte Mees en Kuifmees), andere voor oude loofbossen/bomen (Boomklever, Glanskop, Zwarte specht).

Komt mee naar buiten allemaal, dan zoeken wij de Wielewaal (onzeker of we die ook vinden). Veel andere soorten zijn er zeker wel. Mensen met een insectennet worden verzocht dat mee te nemen.

Jos Hoogveld

Natte heide met zonnedauw ten oosten van de Schandeloselaan

Zwarte ooievaar bij Blanke Slink

Inmiddels verouderde kaart van het Zwartwater. De plas is nu ruim drie keer zo groot. Ook de nieuw ontwikkelde natuur aan de oostkant van de Venkoelen en bij de Blanke Slink en het Schaapsbroek staan er nog niet op. We vertrekken bij de P

De natuur is op zijn top. Rupsen van de St Jacobsvlinder doen zich te goed aan Jacobskruiskruid

Moeraswederik groeit in de oeverzone van de Venkoelen

Insecten op de Groote Heide.

Datum: Zondag 21 augustus 2016
Tijd: 14.00 uur
Plaats: Vertrek Informatiecentrum Groote heide, Venlo

Reeds eerder waren we voor de insectenexcursie op de Groote Heide in Venlo maar dat is niet zonder reden. Door de grote verscheidenheid aan biotopen, van droog tot nat, komen er op de Groote Heide ook veel verschillende plantensoorten voor. Vooral bloemrijke, schrale graslanden en droge heide zijn rijkelijk vertegenwoordigd. Het is dan ook niet vreemd dat er in dit natuurgebied veel insecten voorkomen. Tijdens inventarisaties zijn maar liefst 28 soorten dagvlinders aangetroffen en ook de sprinkhanen zijn rijkelijk vertegenwoordigd. Natuurlijk zijn de soorten die typisch zijn voor heiden en schrale graslanden zoals Kleine vuurvlinder en Icarusblauwtje. Het Oranje en Bruin zandoogje zijn hier talrijk aan te treffen. Ook het Hooibeestje en zelfs de Heivlinder kunnen we hier zien.

Icarusblauwtje

Kleine wespenboktor

Tijdens eerdere excursies zagen we Sikkelsprinkhaan, Knosprietje en Zuidelijk spitskopje. Dat zou op deze dag ook weer moeten lukken. Talrijk zijn de moeilijk van elkaar te onderscheiden Veldsprinkhanen zoals Bruine sprinkhaan, Ratelaar en Snortikker. Pas als ze roepen zijn ze een stuk gemakkelijker te herkennen. Op de open stukken zien we misschien de Zandloopkever, van dichtbij een juweeltje om te zien, maar een echte rover die alles eet wat hij te pakken krijgt.

Maar wat we werkelijk te zien zullen krijgen is grotendeels afhankelijk van het weer.

Sjaak Gubbels

Vogel- en insectenexcursie Hamert

Datum : Zondag 18 september 2016

Vertrek : 9.00 uur vanaf de parkeerplaats bij het Pannenkoekenhuis.

Excursieleider : Jos Hoogveld.

De Hamert is een veelzijdig en mooi gebied, waar altijd wat te zien is. Half september loopt de zomer tegen zijn einde. Als het weer mee zit (mooie zomerse dag in september) is er aan insecten nog het nodige te zien. Met name grote libellen en sprinkhanen zijn er dan relatief veel. Met hulp van anderen (Sjaak Gubbels en Twan Martens) kunnen we er een interessante, gevarieerde excursie van maken. Uiteraard zullen ook mooie planten, zoogdieren en reptielen niet ongezien voorbijgelopen worden. Vogels zijn er altijd te zien. De trek naar het zuiden is gaande.

We lopen eerst langs het Gelders Nierskanaal. De zang van vogels is nu verstomd, de bloei van platen ook. De woest stromende waterloop is er altijd. Net als ijsvogels, spechten, mezen. Beverknaagsporen zijn te zien. Daarna gaan we de hei op. Hier is meer kans op insecten als blauwvleugelsprinkhaan en dagvlinders. Vanaf de duinen is het Pikmeeuwenwater goed te zien, met zijn hoogveen en vennen. Hier voelen libellen en watervogels zich thuis. Met een beetje geluk zien we zandhagedis of zelfs gladde slang.

Als we goed doorlopen kunnen we kijken bij het Wetmeerven/Heerenven. Hier zitten veel eenden, steltlopers en reigerachtigen. Bijzonderheden als Zwarte ooievaar en Visarend zijn mogelijk. Lepelaars, grote zilverreiger en ooievaar vrijwel vaste prik. Ook voor planten en insecten is dit een goede plek. Als hierheen lopen teveel van het goede is, kunnen we na afloop met de auto hierheen gaan. Of we tussendoor nog aan het Maasgebied toekomen zal blijken.

Steiloever en grindbank in Gelders-Nierskanaal

Ijsvogel (foto Otto Plantema)

Azuurwaterjuffer (foto Henk Heijligers)

Pikmeeuwenwater vanaf zuidelijk paraboolduin. Zicht op hoogveen

Distelvlinder (foto Herman Rothoff)

Kleine vuurvlinder (foto Ron Keijers)

Heerenvenen aan oostkant van Hamert/Maasduinen vanaf de Dikkenberg.

Ooievaars foeragerend op het Heerenven-zuid tegenwoordig een gewone verschijning.

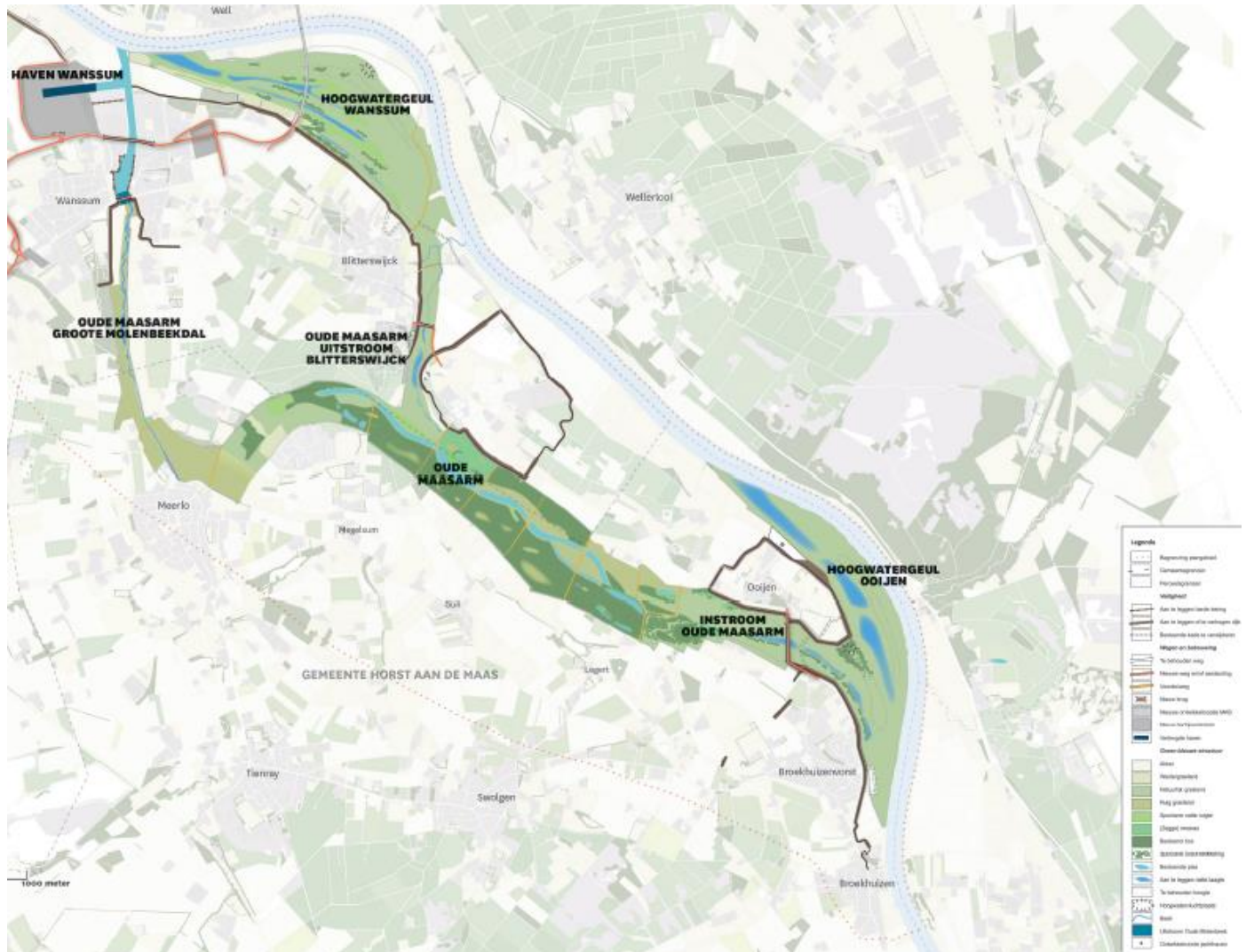

Lepelaars, slobenden en pijlstaarten op het Heerenven-zuid in natte tijd

Verlag excursie Swolgenderbroek op 17 april 2016

Vrijwel iemand zal nog van het Swolgenderbroek hebben gehoord. Het gebied wordt de laatste jaren meestal aangeduid als oude Maasgeul Ooijen-Wanssum. Eerder werd het in het natuurbeleid aangeduid als Sohr-Legerterbos. In een rapport van de provincie werd het een jaar of 15 geleden aangeduid als Swolgenderbroek. Dat vind ik wel een sympathieke naam. Het is een oude Maasgeul bij Swolgen. Bij heel hoge afvoeren van de Maas overstroomde de geul, zoals in 1993 en 1995. Bij de aanleg van de dijken in 1996 is de geul binnengedijkt. Hierdoor is een groot gebied niet meer overstroombaar bij Maashoogwater. Het peil van de Maas stijgt daardoor. Later is dan ook besloten dat dit toch niet zo slim was. Er wordt nu gewerkt aan een groots plan waarbij er weer Maaswater door de geul kan stromen : het project Ooijen-Wanssum (zie kaart hieronder)

Het lage deel was al een vrij nat gebied. Dit was begrensd als deel van de Ecologische Hoofdstructuur. Ook was het aangeduid als verdroogd nat natuurgebied dat hersteld (vernat) moest worden. Het weghalen van de dijken gebeurt om bij hoge afvoeren van de Maas het waterpeil te verlagen. Om bij hoge afvoeren van de Maas een open laagte te houden, is een reeks in elkaar overlopende ondiepe plassen gegraven. Het lage deel is al vrijwel aaneengesloten natuurgebied, in beheer bij Staatsbosbeheer. Het wordt extensief beheerd met begrazing door grote grazers. Populierenbos is grotendeels gekapt. Er heeft zich al een flink rietmoeras ontwikkeld. In combinatie met de ondiepe plassen, natte graslanden, broekbossen en andere moerasvegetaties, is het een voor Noord-Limburg bijzonder gebied.

Om 9 uur verzamelden we op de buitenparkeerplaats van vakantiepark het Roekenbosch. We waren met een internationaal gezelschap oudere mannen: Norbert Neikes als internationale tint, Peter Eenshuistra, Wim Philipsen, Evert Prast, Sjaak Gubbels, Bert Roelofs Ger Michels en ikzelf. Het was zonnig voorjaarsweer. We werden meteen al begroet door een grote zilverreiger. Langs de waterloop Wolterskamp liepen we naar de nieuwe plassen van de "klimaatbuffer". Langs de waterloop stond veel stijve zegge. Op de plas zaten veel krakeenden en kuifeenden. Ger was in de ban van een overvliegende zwarte specht. De eerste koekoek liet zich horen. Iets verderop is een uitkijktubt tussen de plassen. Vanaf hier heb je een mooi uitzicht. Bij de bult is een vrij groot rietmoeras. Hier vlogen een mannetje en vrouwtje bruine kiekendief. Misschien wel een broedpaar, een van de weinige van Limburg. Een blauwborst zong zijn schelle liedje. Veel zangvogels moesten nog terugkieren. We hoorden wel een zwartkop en een grasmus en zagen enkele boerenzwaluwen. Bij de plassen zaten grauwe ganzen, enkele al met jongen. Voor een

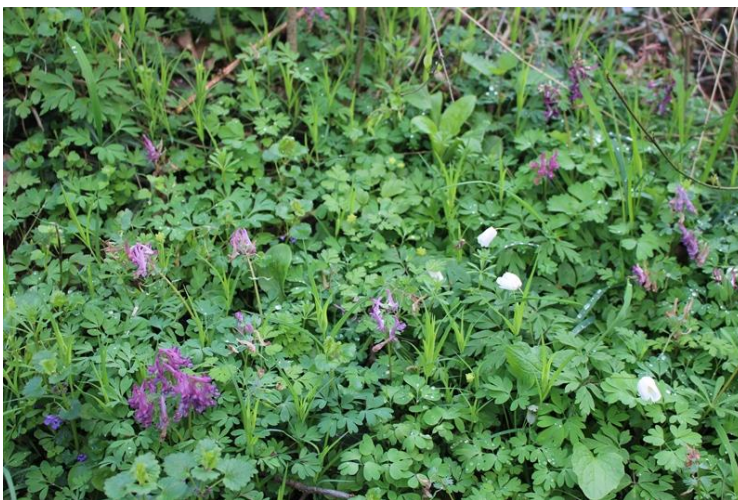

exotisch tintje zorgde een paar canadese ganzen en twee paar nijlganzen (beide met jongen). Bij de bult graasde de kudde runderen. Die bestaat vooral uit Schotse Hooglanders. Er lopen ook enkele Brandrode bij.

De voorjaarsflora is beperkt aanwezig. Aan de kant van het Roekenbosch stond wat muskuskruid. Daar vlakbij grote muur. Een dartel oranjetipje verhoogde het voorjaarsgevoel verder. De deelnemers vonden het een interessant en aantrekkelijk nieuw excursiegebied. Zeker de moeite waard om er vaker naar toe te gaan.

Muskuskruid in Swolgenderbroek

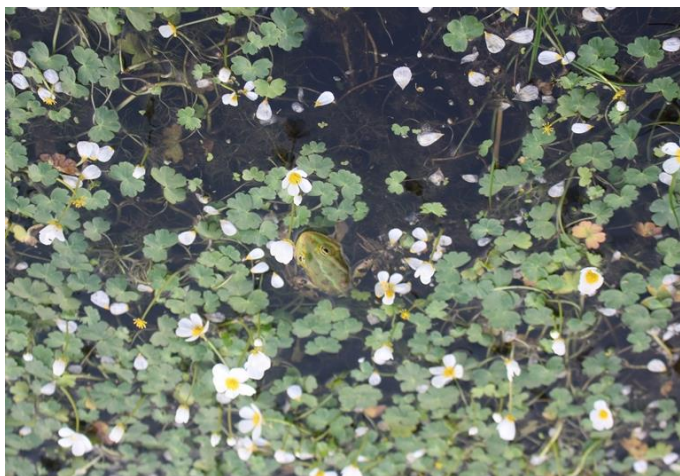
Voorjaarsflora bij Ooijen met vingerhelmbloem en bosananemoon

Na de excursie ging ik met Evert nog bij Ooyen langs de Maas kijken. Daar is de voorjaarsflora duidelijk aanwezig. Er groeit veel vingerhelmbloem, gevlekte aronskelk en bosananemoon. Bij de Broekhuizerweerd zagen we ook enkele planten vingerhelmbloem. Ook zagen we ruim 25 planten kleine kaardenbol.

Een maand later ben ik er nog enkele malen geweest. Net terug uit Turkije hoorde en zag ik bijeneters. Dit bleken er later 9 te zijn. Ze hebben er een kleine week gezeten. Ze deden zich onder andere tegoed aan hoornaars, een grote wespesoort.

Hooglanders begrazen Swolgenderbroek

Grote waterranonkel en groene kikker

Bijeneters in Swolgenderbroek (foto Mariet Verbeek)

Jos Hoogveld

Ijsvogels en oeverzwaluwen nemen snel bezit van heringerichte Everlosebeek

De afgelopen maanden is volop gewerkt aan de omleiding/herinrichting van de Everlosebeek vanaf het Koelbroek/Boekend tot de monding in de Maas bij Grubbenvorst. Vanaf de noord-oostkant van het Koelbroek en de Maas kan de beek nu vrij meanderen. Op twee plekken met steiloevers hebben zich al meteen ijsvogels en oeverzwaluwen gevestigd. Dit zijn beide soorten die nesten maken in dergelijke oevers, van nature meestal langs beken en rivieren. Deze vogels zijn dan ook sterk met het natuurlijker maken van beken en rivieren te maken.

Ijsvogel en oeverzwaluwen (foto's Otto Plantema)

Aan de noord-oostkant van het Koelbroek, bij de afrit van de A73 Blerick, ontdekten we half mei 15 nestholen van oeverzwaluwen. Op 30 mei was dit aantal al opgelopen tot 55 holen. Die dag was er veel regen en een hoge afvoer op de Everlosebeek. Hierdoor was de beek "morfologisch erg actief". Vooral in buitenbochten treedt er dan sterke afslag op, zeker bij net gegraven beken. Goed voor de natuurlijke ontwikkeling, maar je zult als oeverzwaluw maar net een nest hebben gegraven op zo'n plek. De schade voor de oeverzwaluwen leek beperkt en bovendien is dat eigen aan de broedplekken van de soort.

Heringerichte Everlosebeek aan noord-oost kant Koelbroek en nestgaten overzwaluwen (foto's Jos Hoogveld)

In het traject langs klaverblad Zaarderheike, achter industrieterrein Groot Boller, meandert de Everlosebeek nu fraai. Op één plek is een hoge steiloever van ruim 4 meter hoog ontstaan. Dit wisten ijsvogels te waarderen. Er zitten twee nestholen. Hier bleek op 30 mei ter hoogte van de nesten geen erosie op te treden.

Steiloever langs Everlosebeek bij Groot Boller. Rechts de ingang van het hol van de ijsvogels. Mooi is het "skispoor" te zien van de poten (foto's Jos Hoogveld).

Vlak hiervoor is een regenwaterbuffer voor het industrieterrein. Die bleek er niet voor niks te liggen. De zand dam die er bij de herinrichting in was gemaakt is toen deels weggespoeld. Die wordt dus steviger gemaakt.

Doorgebroken dam van regenwaterbuffer (foto Jos Hoogveld)

Op 1 juni zijn bij een nog hogere afvoer alsnog de nesten van de oeverwaluwen weggespoeld. De ijsvogels hadden meer geluk. De oeverwaluwen zijn niet terug gekomen bij de Everlosebeek. Helaas is de zeer sterke erosie aanleiding geweest de oevers van het traject voor de Eindhovenseweg te verstevigen met boomstobben en de beek uit te diepen. We zullen zien hoe het verhaal verder gaat.

Everlosebeek tijdens hoge afvoer. De buitenbochten zijn sterk afgekalfd, waardoor ruim 50 oeverwaluwnesten zijn verdwenen

Verslag excursie faunagroep Zeeland juni 2016

In navolging van vorig jaar gingen we deze zomer een dag vogelen in Zeeland. Het spelersveld was wel flink uitgedund. Ger was naar Engelse vogelkolonies, Piet zijn vrouw was ernstig ziek, Pieter had het te druk met afscheid nemen op zijn werk. Frans Dorssers was ondanks zijn eigen gezondheid en die van zijn vrouw wel present. Daarnaast vormden Rob Donders en ik vandaag de harde kern die om 7 uur vertrok. Gingen we vorig jaar om de Tour te mijden naar Zeeuws Vlaanderen, nu volgden we meer ons gebruikelijke programma.

Tegen negen uur waren we bij Schor Rattekaai aan de oostkant van de Oosterschelde. Hier zat een lepelaar op het slik, naast enkele algemene soorten zoals tureluur. De haven van Yerseke sloegen we over. De Yerseke Moer was ook nu mooi. Veel weidevogels als grutto en tureluur, veldleeuweriken zingend. Meer bijzonder waren kluten en zelfs een paar steltkluten. Ook hier enkele lepelaars. De hollebollige, grotendeels brakke graslanden stonden vol bloemen, met veel behaarde boterbloemen. Er zat een kolonie kokmeeuwen met een aantal visdieven.

Yerseke Moer, een open weidelandschap met hollebollige graslanden en vooral brak water

Grutto's kluten en visdieven broeden in de Moer (foto Frans)

Graspieper broedt hier ook (foto Frans)

Bij het slik van Kattendijke zaten vooral Vlaamse duikers en andere toeristen. Bij de Deessche Watergang was meer te zien. Wat vogels betreft vergelijkbaar met de Yerseke Moer. Veel kluten, kokmeeuwen, visdieven op nest. Als bijzonderheid zat er een paar zwartkopmeeuwen. Bij de Middelplaten viel het wat tegen. Er zaten weinig steltlopers aan de oostkant. Op het grazige deel zaten zeker 500 brandganzen. Op naar Walcheren. Eerst gingen naar een weidevogelgebied ten noord-westen van Middelburg, de Zandvoortweg. Hier was niet veel te zien. Het zag er ook nogal droog uit. Enkele grutto's, honderd grauwe ganzen, zingende veldleeuweriken. Verder naar Westkapelle, waar lekkere kibbeling te eten is tegen de dijk op het een na westelijkste puntje van Nederland. De ogen van Rob waren groter dan zijn maag. Hij kon maar een van de twee bestelde vissen op. Jos heeft zich opgeofferd de andere later (met veel smaak) te verorberen. Tussen Westkapelle en Domburg is een nog vrij nieuw natuurgebied de Vroongronden. Een combinatie van zadinge grond en brakke plassen. Interessant voor koloniebroeders van de kust, zoals grote stern (80), zilvermeeuwen (meer dan 500), rustende aalscholvers (110). Inmiddels was duidelijk dat het vandaag in Zeeland niet warm werd. Zeker hier aan de kust was het vrij fris met harde wind. Een behoorlijk verschil met wat we in Limburg gewend waren.

Grote sterns, zilvermeeuwen en aalscholvers rustend op een eilandje op de Vroongronden Westkapelle (foto's Frans)

Verder naar Schouwen. Bij de Schotsman (noord-westhoek Veersemeergebied) zat al een tijdje een roodmus. Die hebben we gezocht en gevonden. Met hulp van andere vogelaars met teletoeeters. Een mooi vogeltje met een leuke zang. In de luwte van bos en struweel met een zonnetje was het hier best lekker. Daar profiteerden ook vlinders van.

Sint Jacobsvlinder op Schotsman (foto Frans)

Vrouwetje Icarusblauwtje op witte klaver (foto Frans)

We stopten ook nog even op de Neeltje Jans. Hit and run bleek hier niet mogelijk. Om niet teveel tijd te verspelen en Frans te ontzien, reden we al snel door naar de zuidkust van Schouwen. Hier konden we weer ons hart ophalen. In de Wevers Inlaag zaten koloniebroeders, vooral visdieven (300), verder grote (20) en enkele dwergsterns. Het meest opvallende was het grote aantal brandganzen in de Prunje, wel meer dan 1000, waaronder veel jongen. Verder de nogige steltlopers, broedend (kluten, grutto's) of pleisterend (rosse grutto, zilverplevier, wulp). Een tiental lepelaars maakten het mooi af. Zeer tevreden gingen we van hieruit weer naar het warme zuid-oosten.

Jos Hoogveld

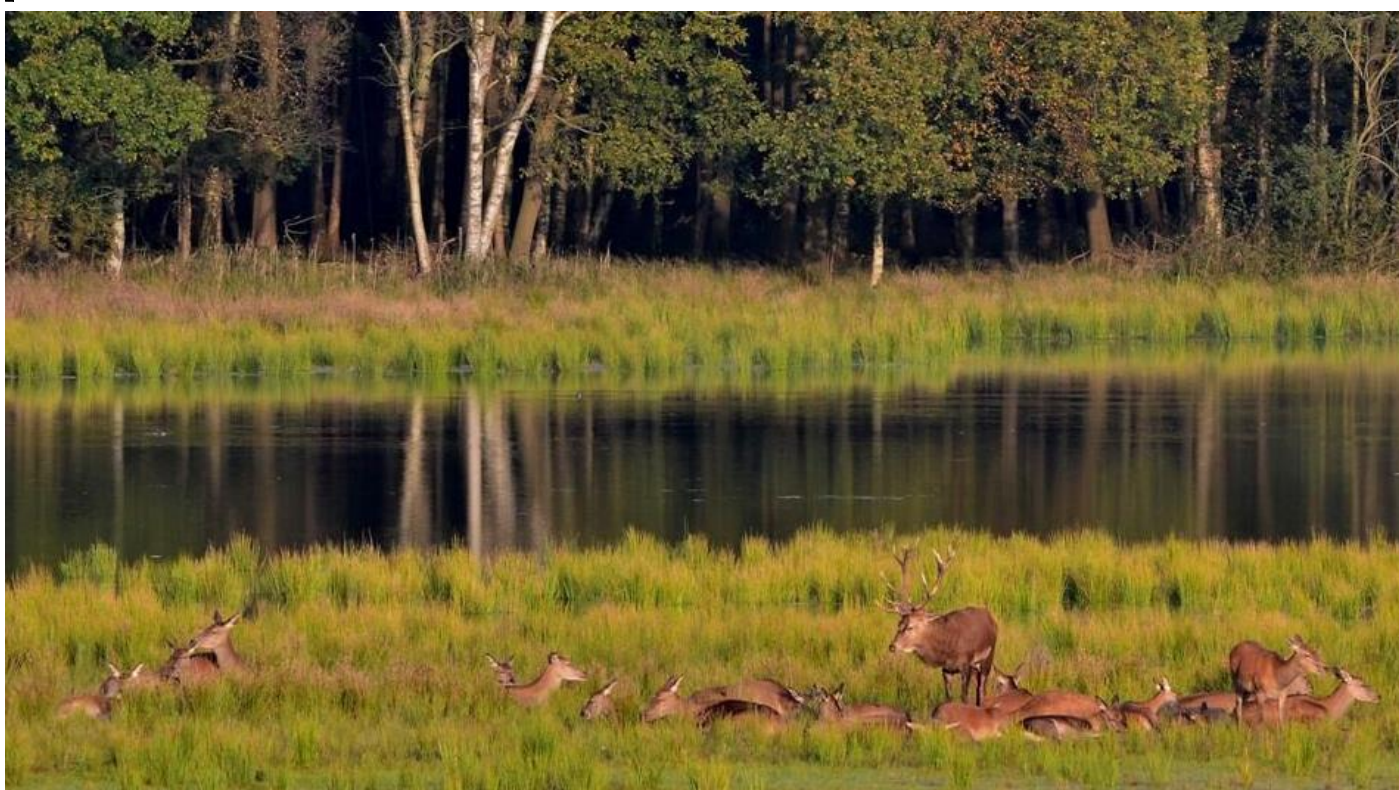
Visdieven in de Wevers Inlaag

Broedend paartje visdieven tussen zeekraal (foto's Frans)

Activiteiten Faunagroep augustus-oktober 2016

DATUM	PLAATS	BESTEMMING
		In mei geen excursie gepland. Jos en Pieter gaan naar Turkije.
7-08-2016 9.00u!!!!	Reinoudsingel	<u>Ravenvennen</u> : fietstocht vanaf de Reinoudsingel. Sjaak en Twan zullen ons wederom versterken voor de insecten (vooral libellen) Vaak ook salamanders onder boomstammetjes, zoogdiersporen en fraaie gentianen.
4-09-2016 8.00u!!	Reinoudsingel	<u>Sarsven, Schoorkuilen, Banen</u> : altijd interessant. Waarneming.nl goed in de gaten houden. Zelfs zwarte ooievaars en ibissen zijn daar niet denkbeeldig. Zilverreigers en geoorde futen bijna vaste prik.
20-09-2016 19.30u	Grimmstraat 6 Blerick	<u>Vergaderen bij Frans</u> . Bijpraten over leuke waarnemingen en andere gezellige onderwerpen, meestal geïllustreerd met mooie foto's en filmpjes van de laatste natuurvakanties (b.v. Turkije om maar wat te noemen). Denk ook vast na over interessante bestemmingen. De koffie smaakt altijd uitstekend.
2-10-2016 7.00u	Reinoudsingel	<u>Oostvaardersplassen</u> : Klassieker. We hebben vaker gedacht over de Veluwe als alternatief. Toch wint deze bestemming weer, want waar vind je behalve burlende herten ook nog zeearenden, baardmannetjes, vossen enz?
Tussendoor		Het komt steeds vaker voor dat we op korte termijn nog wat tripjes organiseren zoals het Weerterbos met zijn burlende edelherten (en dan dichtbij!), bevers in Beesel of oehoes bij Belfeld. Als je interesse hebt om mee te gaan of zelf een goede bestemming weet, neem dan vooral contact op.

Edelherten in Weerterbos tijdens bronst

Programma Plantenstudiegroep Vrienden der Natuur Venlo (NHG), juli - augustus 2016.

Behalve excursies georganiseerd door de plantengroep Venlo bevat het programma ook excursies georganiseerd door de Paddenstoelenstudiegroep van het Natuurhistorisch Genootschap (PSL) en excursies georganiseerd door het Biologisch Station Krickenbeck (BSKS).

De precieze verzamelplaatsen van Duitse excursies kunnen opgezocht worden op de website van Biologisch Station Krickenbeck <http://www.bsks.de/> onder Evenementen en "Treffpunkt (Karte)". Deze excursies zijn Duitstalig en worden goed bezocht. Start 14.00. Duur 3 - 4 uur).

De excursies van de PSL duren van 10.00 tot 14.00 - 15.30. Bij droogte en gebrek aan paddenstoelen worden deze excursies afgelast. Altijd de avond tevoren tussen 18.00 en 20.00 bellen met de excursieleider. Brood en drinken meenemen.

Onze eigen plantenexcursies starten om 9.00 en duren tot 12.00 (soms uitlopend tot 13.30).

Za 23-7 Plantenexcursie Groote Heide Venlo, vertrek 9.00 parkeerplaats infocentrum Groote Heide (Hinsbeckerweg 212.4-374.6)

Za 30-7 Plantenexcursie Meerlebroek (ter hoogte van Beesel aan de grens), vertrek 9.00 vanaf P Muiersdijk (204.2 – 363.15).

Za 6-8 Plantenexcursie Ravenvennen, vertrek 9.00 parkeerplaats LL achter industrieterrein Lomm (einde Lommerweg 210.19-384.39)

Za 13-8 Plantenexcursie Raaijweiden, vertrek 9.00 parkeerplaats Venrayse weg Blerick (209.0-376.5).

Za 27-8 Botanische Exkursion o.l.v. M. Deventer in het Salbruch an der Niers: vertrek 14.00 vanaf Viersen-Unterrahser, Rahserstrasse, Kreuzung mit der Strasse "Am Buschfeld" ostseitiger Wegrand (gegenüber vom wohnhaus am Buschfeld 113, Richtung Pumpwerk/Niers).

Zo 28-8 Botanische Wanderung Elmpterbruch o.l.v. N. Neikes, vertrek 14.00 vanaf Wanderparkplatz ten zuiden van L 373 Swalmen – Brüggen (bij Visverkoop).

Peter Eenshuistra

Elmpterbruch vanaf uitzichtstoren. Vooraan droge heide met jeneverbesstruweel, daarachter gagelmoeras.